

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

187. Aliqua notabilia circa negotiationem Clericis, & Religiosis interdictam
Et inter alios casus qui pro praxi adducuntur, quæritur an Clerici, sit
interdictum emere vuas, vt vinum ad vendendum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

cum animo ad eum locandum, sed licite illos retinet, tanquam portionem hereditatis. Ergo, vt firmat S. Congregatio, non erit negotiator si illos locet. Et ita ego sentio, saluo, &c.

2. Nota quod post hanc scripta inueni à fortiori sententiam nostram confirmare Eminentissimum de Lugo de iust. 2. disp. 26. sect. 3. n. 34. vbi sic ait. Addit similiter idem Molina in fine illius disputationis, illicitum esse, si Clericus iumenta emat, vt postea lucrati gra ea locet. De quo tamen ego magis dubito quia ipse Molina faceret, posse Clericum propria pradia, vel iumenta locare; postquam autem illa emit, iam sunt propria illius, sicut si dominata fuissent; quod verò eo animo emerit, non videtur satis, qui licet pradia emerit animo ea locendi colonis, id non esset illicitum, nec faceret negotiationem: cur ergo emptio iumentorum animo locandi magis erit negotiatio, quam emptio domum, praeiorum, vel aliarum rerum animo locandi? Fateor tamen, si frequenter emerentur alia, & alia animalia ad eum vsum, (speciem aliquam negotiationis habere: si tamen semel empti fuissent, & postea diutius in eo exercitio haberentur, non video maiorem indecentiam, quam si semel domus empti fuisset ad locandum, vel grex ad vendendos eius fructus. Vtque huc Cardinalis Lugo.

RESOL. CLXXXVII.

aliqua notabilia circa negotiationem Clericis & Religiosis interdicta.

Et inter alios casus, qui praxi adducuntur, queritur, an Clericis sit interdictum emere vvas, vt vinum ad vendendum faciant?

Et an Clericus, vel Religiosus peccet mortaliter, si vna, vel altera vice negotietur?

Et an Episcopus possit tenere cymbam piscatoriam pro suo vsu, familiae, praedicatorum, hospitum, &c. & piscet, qui postea supersunt vendere?

Et an Clericus possit emere pro victu suo, & familia in abundantia, & si quid superest postea vendere, etiam si vendat carius, quam emerat? Ex p. 11. tr. 3. & Misc. 3. Resol. 10.

§. 1. Vero primò, an Clericis sit interdictum emere vvas, vt vinum ad vendendum faciant? Negatiue respondet Carolus Antonellus de Reginin. Ecclesiast. Episcop. libro 6. cap. 7. numero 14. vbi sic ait: An verò Clerici possint aliquid lucrati ex honesto artificio? Respondeo affirmatiue ex cap. nunquam, de consec. distinct. 5. cap. Clericus vitium, & cap. sequent. 91. distinct. etiam sine necessitate; differt si quidem negotiatio ab artificio; quia negotiatio tunc dicitur, quando res empti non mutata forma, alteri venditur; artificio verò dicitur, quando prima forma totaliter est mutata, vt ibidem dicit Genuensis numero secundo, & alij. Vnde licitum est Clericis emere vvas, vt vinum ad vendendum faciant, vt oliuas vt oleum vendant. Ita ille.

2. Sed contrariam sententiam tenet Dicaillus de iust. libro secundo, tractatu nono, disputatione prima, dubio quinto, numero 238. & Casus Palaus como tertio, tractat. 16. disputatione 4. puult. 1. §. 3. numero quarto, vbi sic asserit; Affinis negotiationi prohibita est conditio, quae Clericis in Sacris, & Religiosis interdicitur expresse cap. 1. & 3. 21. questione 3. & cap. 1. ne Clerici, vel Monachi. Sed non qualibet conductio hac prohibitione continetur; nam si conducas agros, vt per te, tuoque colonos colas in tui sustentationem, non peccas; Item si proprios agros aliis loces, vt tenent Doctores omnes. Illa ergo conductio est prohibita, quae supponit emptionem eo sine

Tom. VI.

conductionis factam, vt si emeris pradia, vel animalia ad conducendum; vel est conductio spectans venditionem subsequendam, vt si conduceres agros colendos non in tui sustentationem, sed ad vendendos fructus, & inde lucrum comparandum. Quocirca infert Molina dista disputatione 342. vbi secundum est. cum Lassarte de decimis capite 19. numero 56. esse Ecclesiasticis, & Religiosis interdictum vvas emere, vt vinum per conductos ministros vendant. Et haec sententia mihi placet. Sed quid dicendum si emas lanam, vt ex ea pannum conficias, praesertim per interpositas personas? Marcellus Vvlpe in praxi iudiciali capite 33. numero quarto; Antonellus vbi supra, & alij asserunt hoc Clericis non esse interdictum; sed ego adhaereo affirmatiuae sententiae cum Castro Palao vbi supra, & Gutierrez question. practicae libro 7. questione 93. numero 42. & 33. Verum non desinam hic adnotare quod Fagundez de contractibus libro 5. capite 11. numero 29. putat probabilius non esse Clericis interdictum sub peccato mortali emere vvas, vt vinum per operarios efficiant; vel lanam, vt vestes faciant; tamen firmiter tenet supradictos teneri ad gabellam, quia ait ipse, licet hoc presè, & in rigore loquendo, non sit Clericis prohibitum, neque possit dici negotiatio, nihilominus sunt quaedam res, quae Ecclesiasticos non decent, ac proinde tanquam res indecentes ex voluntate interpretatiua Principum, Sactorumque Canonum censendi sunt clerici illas exercentes ad gabellam illarum in conscientia teneri, & aded numero 34. postea sic asserit; secus esset si Monasterium solam venam emeret, non vt per Monachos suos, sed per operarios laicos ad id pretio conductos, ferrum ad vendendum conficeret, esset enim quaedam negotiatio inducens, & ided ex voluntate interpretatiua Sactorum Canonum Principumque saecularium ex tali modo indecentis negotiationis, tenentur ad gabellam, sicut dicimus numero 29. de iis Ecclesiasticis, & Religiosis, qui vvas, & lanam emunt, vt vinum, & pannum conficiant per suos operarios ad vendendum. Ita ille. Immo plus addunt aliqui ex lana propriorum animalium conficere pannos per conductos Ministros ad vendendum, genus est prohibita negotiatio, gabellaque inde debetur, vt ex probabiliori sententia defendit. Ita Gutierrez vbi supra, numero 38. Palaus loco citato, & Molina disputatione 342. Nota etiam non esse negotiationem prohibitam si ex propria vena ferrum etiam per ministros laicos faciant, vt vendant. Si tamen venam ad hunc finem emant, vt non per se ipsos, sed ministerio laicorum ferrum faciant, & vendunt, aliqui dicunt esse illicitum, quos asserit Molina de dispu. 342. §. Syluester. ipse tamen merito cum aliis contrarium tenet, quando non sola vena, sed pradium etiam, cui adharet vena, emitur, & in hoc rectè Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 3. n. 3. non agnoscit discrimen inter rem emptam, aut ex testamento habitam, cum vtraque sit illius Monasterij, v. g. quod potest fructus rei suae etiam per laicos operarios extrahere, & vendere. Et tandem possunt Ecclesiastici etiam Religiosi animalia emere, quae in pratis agris, & praediis nutriant, vt cum creuerint, vel partus exarserint, illa, illorumque fructus vendant; item possunt mulam, aut iumentum emere, vt cū creuerit, & inferuerit, carius vendant; praeterea possunt licite locare illis propria pradia agros, & iumenta, vt ea locent; sed vt aliis ea ab illis pretio conducant; genus est negotiationis, illis illicitum, de quo ad gabellas in conscientia tenentur. * Conducere etiam possunt pradia ad suam, suorumque sustentationem, non lucrati causa; Si tamen lucrati causa, non causa propria sustentationis, vt dixi, agros alienos, aut salinas conducant, vt fructus, vel salem exinde confectum vendant, esset id negotiatio, proindeque gabellam ex ea deberent; si

T 2 verò

Sup. his ma- gis clarè quamvis bre- uiter in §. vlt. Ref. praeteri- ta. & pro cō- ductione agri colendi in to. 9. tr. 2. Ref. 264. & infra in hoc ipso met §. Propè finem. vers. condu- cere etiam,

Sup. hoc in Ref. seq. §. Item illa mutatio, si- gnanter pro- pe finem di- citi §.

Sup. hoc sup. in §. 1. huius Ref. à lin. 5 & signanet in Ref. & §. eius annot.

* Sup. hoc paulò post initium hu- ius §. vers. Vt si conduceres agros. & in alia Ref. eius not. pro ista quaest.

verò ex propriis salinis saltem efficiant, vt venalem faciant; negotiatio non esset, nec ad gabellam tenerentur. Eodem modo si greges alienos conducant, vt fructus, id est partus, lac, caseum, lanam, vendant, negotiatio est, si fiat lucri causa, non ad sustentationem vitæ, secus si ex propriis gregibus hæc eadem venderent; quoniam esset venditio rerum suarum. Hinc licet dicendum sit, Clericos posse etiam pecunias aureas, quas habent permutare pro argenteis cum lucro, quia nec hoc est propria negotiatio; tamen hoc non videtur admittendum, quando pecunias illas aureas ab aliis acceperunt ad emendum pro illis aliquid, & ibi eas referunt, vt postea maiori valore permittunt, rem committam pecunia argentea exequendo. Ita Cardinalis Lugo de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 2. n. 30. & Lezana ver. negotiatio quoad Regulares n. 9.

Sup. hoc supra in Ref. 180 §. Limita. Sed legitur eam per totam.

3. Quæro secundò, an Clericus, vel Religiosus peccet mortaliter, si vna, vel altera vice negotietur? Affirmatiuè respondet Cæstrus Palaus tom. 3. tract. 16. disput. 4. punct. 13. §. 1. num. 6. vbi citat Molinam, Salonium, Morlam, Rebëllium, & Gutierrez. Ratio est, quia in cap. 1. ne Clerici vel Monachi cap. final. de vitæ & honest. Clericor. cap. negotiationem, cap. fornicar. 88. dist. 1. Clericis, & Religiosis prohibita est negotiatio, sed ad veram negotiationem non requiritur repetita emptio & venditio, sed in vna tantum emptione & venditione consistere potest, vt manifestè probat Textus in cap. eiciens 88. dist. 1. ibi, qui verò rem comparat. Ergo ex vnicò tantum actu negotiatio nis peccatum mortale esse potest. Adde ex vnicò actu gabellam debitam esse, iuxta leg. regiam 7. titul. 18. lib. 9. recopilat. ibi: [No aya lugar en lo que los Clerigos vendieron por via de mercaderia, trato y negociacion,] vbi solam venditionem spectat, tamen si mercatorem non constituat, vt pluribus allegatis firmat Gutierrez prætic. quest. libro septimo, quest. 93. à numero 42.

Alibi pro Clericis, & Religiosis in Ref. not. præterita, & in eodem §.

4. Sed ego alibi docui cum pluribus Doctoribus, Clericos, vel Religiosos non peccare mortaliter, si semel, vel bis negotiatione exerceant, & tunc etiam idem probabiliter assero, & hanc sententiam tenet Anton. Ill. de regimine Ecclesiast. Episcop. lib. 6. cap. 8. numero 16. Marcellus Vulpe in praxi iudiciali cap. 33. n. 9. & me citato Lezana tom. 4. ver. negotiatio quoad Regulares numero 4. idem etiam docet, me citato, Eminentissimus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 3. numero 24. vbi sic ait: Non desunt qui negent negotiationem esse in Clerico peccatum mortale ante monitionem, & secluso scandalo, ita Caietanus in summa verbo Clericus, Michaël de Palao de contrav. lib. 2. cap. 10. & videtur consentire Rodriguez in summa tom. 2. cap. 1. num. 2. dummodò negotiatio non sit turpis, & alij tamen communitè & melius sententur, hoc esse præceptum graue, vt penæ censuratum indicant, dicunt verò vnam, vel alteram emptiorem ad lucrandum factam, secluso scandalo, & nisi negotiatio esset in maxima summa, non esse materiam grauem, quia iura citata loqui videntur ferè semper de clerico exercente negotiationem, eivè insistentem, negotiatione victum quærente, &c. quæ omnia non verificantur de vno, vel altero actu. Ita ille, qui citat Salas, Sallèdum, Cenedum, Malderum, & Lessium, quibus adde Ioannem Vvigers de iust. tract. 5. dub. 2. numero 6. Dicastillum lib. 2. tractat. 9. disput. 1. dub. 4. §. 5. numer. 234. Pellizzarium tom. 2. tract. 6. cap. 10. num. 6. Dicendum est itaque non peccare Clericum mortaliter vnum, aut alterum actum negotiationis exercendo, neque enim quis dicitur exercere negotiationem, aut esse negotiator, quamvis ex occasione aliquando & rarius faciat aliquid actum negotiationis, vt bene aduertit Morla loco cit. & videtur quoque hic esse sensus, & mens Caietani, quando dicit non peccare mortali-

Sup. hac monitione ibid. in fine §. 1.

ter si absit contumacia, contemptus, reuerentia, quæ non omnino absunt, quando quis assidue negotiatio ni incumbit: Secus quando tantum vnus, aut alter exercetur actus: Nota tamen quod licet hæc opinio sit satis probabilis, hodie magis communis, contra quam, Palaus, & Molina asserit, tamen illam credo non esse in foro externo à collectoribus spoliatorum amplectendam ex his, quæ docet Riccius in praxi tomo tertio, resolutione vigesima, numero tertio, ex quadam Bulla Pij Quinti.

5. Quæro tertio, an possit, verbi gratia, Episcopus tenere cymbam piscatoriam pro eius vsu, & suæ familiaris, prædicatorum, hospitiarum, &c. & pisces, qui postea supersunt vendere? Negatiuè prima facie videtur respondendum: Nam licet piscatio sit Clericis interdicta, leg. legatis seruis ff. de legat. 4. tamen hoc limitatur, si pisces venderent, ita ibi Albericus, & Sebastianus Medices tractat. de venat. & piscat. quest. 60. Verùm ego ad casum propositum affirmatiuè respondeo, nam Episcopus in tali casu primario dictam cymbam piscatoriam tenet ad suam, Prædicatorum, hospitiarum, & suæ familiaris sustentationem: Si verò postea pisces vendat superfluentes, hoc est per accidens, nec principaliter ab ipso intentum, vel in fraudem; ergo hoc ei licitum erit. Probatur à simili, quia vt obseruat Marcellus Vulpe in praxi iudiciali, c. 17. n. 17. §. c. 33. num. 11. Molina de iust. tract. 1. disp. 342. nu. 41. Cæstrus Palaus tom. 3. tract. 16. disp. 4. pr. 13. §. n. 6. Pellizzarius tom. 2. r. 6. c. 10. pr. 8. n. 11. Hermannus Busebaum in medulla Thelogia moralis lib. 5. r. 5. c. 3. dub. 7. num. 15. Genensis in praxi c. 77. num. 12. & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo vbi infra n. 18. possunt Clerici emere pro victu suo, & familiaris in abundantia, & si quid superest postea vendere, etiam si vendat carius quam emerat. Nec hoc diceretur negotiatio, neque teneretur soluere gabellam; quod docet & concedit Gabriel Pereyra de manu regia tom. 65. n. 3. vbi sic ait. Illud tamen semper prænotandum duco, quod si contingat, vt Clericus aliquid emat, pro vt vnum in proprios vsus & postea illud vendat, quod superexcreuerit, vel illo iam non indigeat, quod non ex eo amittit suum privilegium, vt ab omni tributo sit immunis, ita ille. Itaque cum in casu nostro certum sit non esse interdictum Episcopo tenere cymbam piscatoriam ad sumendos pisces pro sua, prædicatorum, hospitiarum, & totius familiaris sustentatione; sequitur ex dictis, pisces remanentes, & qui supersunt posse illos vendere absque nota negotiationis, vt ab onere alicuius gabellæ: Et ratio est, quia illa piscatio non efficitur ab Episcopo (vt in casu fortiori notauit Eminentissimus Lugo de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 3. n. 19.) in fraudem, & directè ad vendendum, sed primario, & sincero animo ad proprium vsum ac prædicatorum, hospitiarum, & familiaris sustentationem, ergo licitum ei erit pisces superfluentes absque solutione gabellæ & alicuius statuti obligatione per alios vendere, & ita ego interrogatus de hoc casu ab Episcopo Pilsariensi respondi, quod etiam firmavit doctus Pater Magister Lezana.

RESOL. CLXXXVIII.

An Clericus, vel Religiosus, qui suis sumptibus, vel Monasterij imprimi libros à se compositos, eaque exemplaria postea in diuersis Regionibus vendit, dicatur negotiator?
Et docetur, quod illa tantum est negotiatio proprie dicta, quare emitur, vt eadem immutata in eadem specie carius vendatur.
Et alij multi casus pro Regularibus adducuntur, in quibus illis est licita negotiatio, vt si vendant panem coctum